

När fikonlövet droppas

Kvinnojournerna är patriarkatets sista bastion. Alexander Bard väntar nyfiket på vad som ska hända när den faller.

I begynnelsen ägnade sig Adam och Eva åt att kattpromenera genom Eden i en *haute couture* av fikonlöv. Även om det bara är skolmyndigheterna i Kansas som tror det till bokstaven så lever den vegetariska bikinin kvar i våra huvuden. Som Marx sa, gamla spöken dör inte så lätt. Men hur kommer det sig att just porrens (och prostitutionens) vara eller icke-vara är en så central fråga i kampen mellan könen?

Naken sanning? Adam tappar sitt fikonlöv och är stolt, medan Eva får skämmas över sin nakenhet, men Alexander Bard. Det är egendomligt att denna skambeläggning inte ifrågasätts.

Seminarium/Könskamp 6

Den amerikanska feministen Carol Queen har definierat ännu en sexuell läggning till lägga till den upp- och ner-variant som har alstrats under 1900-talet: *absexualiteten*. Den sexuella perversionen att få hetsa mot sex. Man behöver inte se porren för att bli upphetsad. Det blir också den arga demonstranten som kastar sten genom glasrutorna på en porrbutik (lägg märke till de blossande röda kinderna), radikal-feministen som skriver hetsande artiklar för illiterata miljöpartisters räkning mot "porren" på Stockholms filmfestival och småbarns-föräldrarna som "vet" att en manlig fröken på ungarnas dagis är pedofil. Det finns inga intressegrupper som kan rida spår mot den absexuella anstämningen. De tre p:n – porr, prostitution och pedofili – är perfekta hetsobjekt.

Människor är irrationella och hur gärna vi än vill tro på förnuftet är det drifterna som styr. Det gäller även de absexuella. Inte sedan viktorianismens glansdagar har deras läggning stått så högt i kurs. Carol Queen visar varifrån denna lidelse kommer, denna ovilja mot

att låta vuxna människor ha sin sexualitet i fred. Och mottot: din sexualitet är min. Den absexuella kan inte behärska sitt begär att få bestämma över andra människors kroppar.

Kvinnor med kontroll

Vadå förlagad kvinnoosyn? Vari ligger det förlagade i att kvinnor tar kontroll över sin sexualitet och spelar ut den för att kontrollera männen? Och dessutom gör det med stolthet, inför kameror? Vad är det som är så modernt och fint med att, som porrmotståndarna, utmåla kvinnor som viljelösa vap som ideligen låter sig övertalas att göra vad som helst för ingenting av vilken karlslok som helst? Män är smarta och får alltid som de vill, medan kvinnor är dumma som höns, oförmögna att förstå sitt eget bästa.

Porren bygger på det urgamla samspillet mellan exhibitionisten (aktören) och voyeurerna (observatören) med skillnaden att detta samspel, liksom allt under modernismen, har massproducerats och flyttats ut i offentligheten. Porrmotståndarna resonerar i cirkel –

porren är förnedrande för att den är förnedrande. Akten som sådan är rimligtvis inte förnedrande, den genomförs dagligen över hela världen. Visst kan någon av parterna känna sig förnedrad, men i så fall är det bara att inte vara med i nästa film. I stället finner vi att förnedringen uppstår när aktörerna påtvings den absexuella projektionen. Det är den absexuella betraktaren som känner sig förnedrad och projicerar detta på skådespelaren. Som Tom Lehrer sa:

Smut is in the mind of the beholder.

Vad som avtecknar sig i porrmotståndarna är alltså den gamla borgerliga skrällen inför den offentliga beaktelsen, fasan över att Adam och Eva klivit ur biktåset och droppat fikonlöven. Vi ser den absexuella skräckfyllda upphetsning över att hans egen sexualitet ska avslöjas. Uttrycket "stackars flicka" är projiceringen på arbetarklassen av det gamla vanliga "Vad ska grannen säga?".

Ironiskt nog är porrmotståndarna de ihärdigaste försvarna av ett patriarkalt värdesystem. Det är alltid Eva som borde skämmas trots att Adam är lika naken. Man-

nen står över kvinnan eftersom han inte lyder under de skamlagar som omfattar henne. Adam kan vita med sin stakuk offentlig utan att beläggas med skam. Evas nakna och upphetsade kön är däremot i sig, av naturen, förnedrande och skamfyllt. Vad är detta om inte en bekräftelse och en förstärkning av ett patriarkalt värdesystem? Radikalfeminismen har blivit det patriarkala projektets sista och mest hårdnackade utpost.

Den manliga bimon

När kvinnor omyndigförklarar andra kvinnor behövs inga män för att upprätthålla patriarkatet. Liksom tennisspelaren förbryllas snarare än gläds över en oväntad *walk over* blir den nya mannen hängande hjälplös. Han behöver inte agera för att världen ska lagas för hans fötter. Han är en bimon, instängd i en dagisvärld av dataspel, gymkort, putande av anti-ka sportbilar och evigt runkande över silikonpattar i de nygamla herrtidningarna.

Visst har radikalfeministerna drivit bort "sina syster" från *street*. Inga problem. Männens plock-

ar i stället hem sina avsugningar från internet.

Denna evigt adolescenta, post-moderna man famlar omkring i en värld där kvinnor har grålat till sig makten bara för att denna gång frivilligt få lägga sig för honom, be denne pojke ta över. Mannen söker frihet från rollen som överlastad och döende patriark men förväntas ändå kliva in i och fylla det maktvakuum som kvinnan inte vågar eller vill ta över. Trots alla utredningar om och demoniseringar av makten har vi paradoxalt nog fått en relation mellan könen där ingen av parterna vill bestämma, eftersom ingen vill ta det ansvar som en sådan makt medför.

Knockad radikalfeminism

I USA har den sexradikala feministerna slagit knockout på den gamla radikalfeminismen. Det finns anledning att tro att vi går mot samma utveckling i Sverige med några års fördröjning. En ny generation feminist utgår från kvinnors sexualitet står beredda att ta över från kvinnojournalisterna. De utgår från att kvinnan inte kan nå jämlikhet med mannen utan att bejaka och upphöja sin egen sexualitet.

Feminister som Gabriella Häkansson, Edda Manga, Petra Östergren och den sylvassa gamla genomsöksdäskan, Gotlands egen onani-Sibylla, Channa Bankier, står i kraft av sina elektroniska nätverk, sina akademiska kompetenser och sina mediala slagfärdigheter beredda att ta över.

Frågan är hur de traditionella radikalfeministerna ska hantera detta interna hot mot sina absexuella utsvävningar? Hur bemöter de en feminism som hyllar horan och ogenerat diskuterar porrens kvalitet snarare än dess rätt att existera? En feminism som inte söker konflikt med mannen, utan har förstått att han inget hellre vill än att kliva in den gamla patriarkala tronen? Det ska bli jåkligt intressant att följa.

ALEXANDER BARD

Återbesök i grottan

Rydbergmuseet i Jönköping gör en orättvist behandlad författare rättvisa. Göran Hägg avslutar sviten om svenska författartempel.

Svenska tempel 6

Fattiga barndomar är det ingens brist på i svensk litteraturhistoria. Den utmärkta folkskolan och en i internationell jämförelse mycket platt social pyramid gjorde det länge före väl-färdsstaten och ända fram till senare års pedagogiska och sociala nedrustning lätt för begåvade fattigglappar att slått ut inom kulturliv och samhälle. Proletärfattarna och många av våra stora upp-

avseendet samma andas barn. Där- emot ligger det i sakens natur att rätt få sådana diktares barndoms- hem har bevarats till eftervärlden.

Men ett tänkvärd undantag finns faktiskt. Även om man knappast tänker på skribenten som proletärförfattare. Viktor Rydberg föddes i Jönköping 1828, där fadern var fängvaktare. Familjen levde fattigt i själva fänghuset, innan modern avled när sonen var fem år. Fadern började suppa och tvångshänder- togs, varpå Viktor, precis som senare Harry Martinson, utauktionerades till lägstbjudande enligt den tidens system för privatiserad fattigvård.

Trots detta lyckades han förträffligt i skolan, fick premier och stipendiaplats på gymnasiet. Fortsättningen är mer bekant. Han blev journalist och skrev läskiga, usla följetonger men gjorde senare genren till konst i *Den siste atenaren*,

Lyttons *Pompejis sista dagar*. Men Rydberg överträffade förlagan och skapade vår bästa idéroman, vår bästa litterära böva i biskopen Petros och vår bästa religionssatir i skildringen av de blodtörstiga folkmassornas strid om en bokstav i trosbekännelsen. (Det gällde "j" – jota, därav uttrycket att man "inte begriper ett jota".)

Sedan följde *Singoalla*, dikt- böcker, filosofiska skrifter, professorer och Svenska Akademien. Men också *Den nya grottesången* med dess bild av industrisamhällets, kapitalismens och barnarbets fasor. Dikten som gjorde flera av socialdemokratin pionjärer till politiker. Rötterna finns i barndomens upplevelser.

Och det är barndomshemmet i det gamla fängelset i Jönköping som numera blivit Rydbergmuseet. Mycket passande. Det ligger på höger hand när man kommer in

Passande tempel. Viktor Rydbergs barndomshem har blivit museum.

från väster, alldeles innan Västra Storgatan börjar. Det är några år sedan jag var där, men minnet är starkt.

Effektfull stämning

Som vanligt är det inte dit-plockade föremål utan själva helhetsstämningen som ger effekt. Rydberg är misskänd och oförtjänt undanskymd. Hans språk är ålderdomligt men idéerna aktuella. Religios fanatism och socialt elände har knappast försvunnit, även om man vid hans död 1895 ganska allmänt trodde att de skulle ha

Från de här tunga, trånga fängelsetemurarna utgick upplevelsen av andligt mörker och social förnedring. Likaså det förnöjsamhetsideal som blev hans radikala lärjungar främmande, men som nog hjälpte honom på väg upp i salongerna. Det här är grottan i berget, där fula tankar vägs i form av äckliga paddor i den rusliga julsagan om Lille Vigg som försäljs i ett trevligt häfte i shoppen. Ett minnesmärke över en stor författare och tänkare, som vi borde ha varit mer rädda om. Men också över ett försvunnet Sverige som vi borde akat oss bättre för att få tillbaka.